

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Beogradska ul. 22.

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
stope krvlju i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dosto-
jan da se nazivlje narodom

VPRAŠANJE TRANSILVANIJE

SLIKA NARODNOSTNIH ODNOSAJEV

pokazuje da je kmetsko prebivalstvo v većini rumunsko, le v mestih prevladujejo Mađžari

Po solnograjskih razgovorih so velesile osi nagovorile Rumune, Mađžare in Bolgare, naj rešijo medsebojne spore glede manjšin oziroma revizije mej. Kolikor gre Rumunom lažje glede odstopa dela Dobrudže Bolgarom, toliko težje postaja problem odstopa velikega dela sedanje rumunske države, je Transilvanije, Mađžarom. Rumuni postavljajo z dneva v dan vedno bolj nepopustljivi napram mađžarskim zahtevam. Tako stopa te dni vprašanje Transilvanije vedno bolj v osprednje.

Pred kratkim je znana slovenska revija »Misel in delo« prinesla zanimiv in izčrpen članek o transilvanskem vprašanju, ki ga je napisal dr. Svetozar Ilesič. Da bi si tudi naši čitatelji napravili sliko o narodnostih, o sociološki strukturi, političnem vplivu onih in drugih ter o prebivalstvu Transilvanije, prinašamo glavne odstavke omenjenega članka.

Razen Dobrudže in Besarabije obsega današnja Rumunija še eno obsežno ozemlje, ki ga njeni sosedji smatrajo za sporno. To je Transilvanija ali Erdeljska (rum. Ardeal), pri nas nekdanj močno znana tudi pod imenom Sedmograška, kar pa je bilo le malo prikladen prevod nemškega naziva za to pokrajino (Siebenbürgen). Pod imenom Transilvanija razumemo danes običajno ves oni del Rumunije, ki je pred vojno spadal k ogrski polovici habsburške monarhije; to so poleg prave Transilvanije pokrajina Maramureš na severu rumunski del Banata in obrobni del panonskega nižavja. Vsa ta pokrajina je že zgodaj prišla v področje mađžarske politične sfere, ali je po večini obdržala v okviru kraljevstva sv. Štefana večjo ali manjšo mero samostojnosti, ki se je pokazala posebno v dobi po bitki pri Mohaču (1526), ko je v velikem delu ostala vstran od turške invazije. Transilvanija je bila že takrat v veliki večini naseljena z Rumuni, »Ta-ra romaneasca«, kakor se naziva v starih rumunskih literarnih spomenikih. — Posebno srdita borba za narodnostno posest Transilvanije pa se je pričela po avstro-ogrski nagodbi iz l. 1887, ko je bila pokrajina prepuščena na milost in nemilost Mađžarom.

Močno odločilna je bila za ves obraz Transilvanije politično-geografska vloga Karpatov: na eni strani je to razmeroma zločno gorovje z živahnimi selitvami pastirskega prebivalstva služilo kot vez med obojestranskimi podgorji, na drugi strani pa je s svojo razmeroma redko naseljenostjo, s svojimi gozdovi in soteskami služilo kot idealna obrambna črta in s tem tudi kot zaželeno politično mejo za državne tvorbe, ki so vzrasle zapadno od tod. Zato se je politična meja na Karpatih ustalila že v pričetku 15. stol., ko se je to ustavilo turško prodiranje. Ta meja je ostala v bistvu ista cela štiri stoletja, do konca svetovne vojne. Karpati so sicer ves ta čas ostali žarišče in hrbenica rumunskega naroda, zavetišče, ki je v najtežjih časih skrililo in očuvalo zadnje ostanke svobode, dokler ni po l. 1918. zbralo okrog sebe velike Rumunije ter s tem uresničilo maksimalnega nacionalnega programa Rumunov. Ali ves ta čas so bili rumunski Karpati tudi prirodna in v nemali meri civilizacijska ločnica. Razlike, ki jih opazimo med rumunskim narodom tostran in onstran Karpatov, so v bistvu one med srednjeevropsko in vzhodnoevropsko — odnosno balkansko kulturno sfero, ki jih na žalost v taki meri občutimo med seboj mi Jugoslavlani, ki pa so tam milejše, ker niso uspele ustvariti dveh različnih narodnih individualnosti ter so tudi v konfesionalnem pogledu izražene le v toliko, da je velik del transilvanskih Rumunov že pred stoletji zapustil pravoslavlje in pripada unijski, grško-katoliški konfesiji. Ali značilno je, da je postala ravno unijska metropolija s sedežem v transilvanskem mestecu Blaj-u že v 18. stol. eden glavnih stebrov ohranitve in okrepitve rumunske narodne zavesti, kakor imajo sploh vse najvrednejše kulturne in civilizacijske dobrine rumunskega naroda svoj izvor v jedru Ardeal-Transilvanije.

Kakšna je narodnostna sestava teh krajev in koliko so morda upravičene mađžarske revizionistične zahteve? Večina prebivalstva celotne dežele je nesporno rumunska. Po uradnih podatkih mađžarskega štetja iz leta 1910. je bilo 53.8 odst. prebivalstva rumunskega in 28.6 odst. mađžarskega. Ali mađžarska statistika je štela k Mađžarom vse žide, ki tam niti zdaleč ne pripadajo vsi mađžarski narodnosti, razen tega pa je manevrirala s pojmi materinskega in občevalnega jezika, kakor pri nas Nemci na Koroškem. Upoštevajoč vse te momente, je erdeljski Nemec Stolz na osnovi podatkov iz leta 1910. prečnil pre-

bivalstvo celotne Transilvanije z Banatom sledeče: 59 odst. Rumunov, 25 odst. Mađžarov, 10 odst. Nemcev in 4 odst. Židov. Razmerje, ki nam ga kažejo današnje rumunske, v ostalem tudi nezanesljive statistike, se v glavnem strinja s Stoltzovo cenitvijo: od 5.549.411 prebivalcev je 57.8 odst. Rumunov, 24.4 odst. Mađžarov, 9.8 odst. Nemcev in 3.2 odst. Židov.

Glavne poteze tega narodnostno brez dvoma precej nehomogenega prebivalstva so naslednje. Velik strnjen otok nerumunskega življa tvorijo najprej mađžarsko govoreči Sekeli ali Sikuli (rum. Sacul), po številu danes ok. 500.000, ki so jih Mađžari že v 11. stol. naselili ob zgornjem toku reke Olt in v povirju reke Mureš. Ta otok, ki je edino jedro trdno zasidranega mađžarskega kmetskega prebivalstva v osrčju Transilvanije, je brez teritorialnega stika z osrednjo maso mađžarskega naroda v Panonskem nižavju. Drugi veliki nerumunski otok v notranjosti dežele tvorijo Nemci, t. zv. Sasi (dasiravno po poreklu večidel iz Porrenja), ki so se v 12. in 13. stol. naselili v kompaktni masi v južni Transilvaniji, ob vnožju Karpatov, po številu danes okrog 235.000. Naseljujejo predvsem vasi in mesta t. zv. Tare Barsei (nem. Bursenland) s središčema v mestih Brašov (nem. Kronstadt) in Sibiu (nem. Hermannstadt). Nemci prebivajo nadalje strnjeno še v rumunskem Banatu (okrog 70.000 t. zv. Švabi). Mađžarsko kmetsko prebivalstvo pa tvori ponekod večino še v onem obrobne mdelu panonske ravnine, ki je z mesti Arad, Oradea Mare in Satu Mare pripadla Rumuniji.

Razen v tem obrobnem ravninskem predelu so torej podeželske narodne manjšine v Transilvaniji povsod na široko obdane od rumunskega morja in bi bila vsaka zahteva po njihovi priključitvi k Mađžarski krivična. Ali položaj komplicira ona poteza, ki je za narodnostno in socialno strukturo Erdeljske najznačilnejša. Kdor n. pr. potuje z brzovlakom skozi te kraje ter se le površno ustavi tu in tam v kakem mestu, dobi vtis, da je prišel v kraje, kjer prevladujeta mađžarski in nemški element ter sta le prekrita z vnanjim rumunskim uradnim početam. Večina mest ima tudi po svoji fizionomiji močno nemški ali mađžarski videz: posebno značilen je Brašov, ki z gradbeno sliko svojega središča ter s svojo sredogorsko gozdnato okolico človeka jedva spomni, da se nahaja pod Karpati, na mejah Balkana in vzhoda, in ne kje ob Renu. Vsi ti vtisi so v toliko točni, ker dejansko v večini transilvanskih in banatskih mest še danes prevladujeta mađžarski in nemški element, združena z židovstvom, tako da so bila mesta po večini otoki mađžarstva in nemštva sredi čisto rumunskega podeželja. Edino res rumunsko mesto je bilo prej mestec Fagaraš v Karpatih. Te razmere so se seveda po vojni znatno spremenile z dotokom rumunskega uradništva in s pritokom rumunskega prebivalstva v mesta, kjer se danes ne asimilirajo več. Ali še vodno je ostalo živo nasprotje med razmeroma primitivnim rumunskim kmetskim ljudstvom, in srednjeevropsko civiliziranim, po večini tujerodnim meščanstvom. Pojav, ki znatno zmanjšuje asimilacijsko moč rumunskega življa. — Vse to nam dobro ilustrirajo statistični podatki: od celotnega prebivalstva Transilvanije z Banatom pripada 82.7 odst. kmetskemu in 17.3 odst. mestnemu prebivalstvu. Ali od celotnega rumunskega prebivalstva pripada mestom samo 8.7 odst. (pred vojno celo samo 4.1 odst.), dočim od mađžarskega 27.2 odst. od nemškega 23.3 odst. ter od izrazito meščanskega židovskega celo 64.8 odst. Na celotnem kmetskem prebivalstvu so Rumuni udeleženi s 64.8 odst., Mađžari z 21.7 odst. in Nemci z 9.4 odst. Od mestnega prebivalstva pa odpade na Rumune sa-

mo 35 odst. (pred vojno 17.6 odst.), na Mađžare 37.9 odst., na Nemce 14 odst. in žide 10.4 odst.

Vse te značilnosti nam še bolje pokažejo podrobni podatki za večja okrožja. V Banatu, t. j. v Temišvarsko-Torontalskem okrožju imajo Rumuni na podeželju neznatno relativno večino (43.7 odst. proti 37.6 odst. Švabov in 9.9 odst. Mađžarov), dočim so v mestu Temišvaru v neznatni manjšini (pred vojno samo 10.4 odst., danes 16.7 odst. proti 38.9 odst. Nemcev, 31.1 odst. Mađžarov in 7.7 odst. židov). V Aradskem okrožju je na kmetih 67.7 Rumunov, dočim so v mestu Aradu v večini Mađžari (pred vojno 63 odst., danes 51.6 odst. proti 29.3 odst. Rumunov, 5.6 odst. Nemcev in 10.7 odst. Židov). V bihorskem okrožju, ki obsega poleg pretežno mađžarske ravnine še rumunski hribovski živelj Bihorskega masiva, je na deželi 67.8 odst. Rumunov, a v mestu Oradea Mare (Vel. Varadin) je bilo pred vojno le 5.7 odst. Rumunov, danes jih je 20 odst. proti 52.3 odst. Mađžarov in celih 24.5 Židov. V okrožju Satu Mare, ki sega tudi še daleč v panonsko ravnino, je 62.8 odst. kmetskega prebivalstva rumunskega, a v mestu samem je le 25 odst. Rumunov (pred vojno le 2.8 odst.) proti 41.1 odst. Mađžarov in 33.3 odst. Židov. V okrožju univerzitetnega in zelo živahnega industrijskega mesta Cluj (mađž. Kolozsvár, nem. Klausenburg) je na kmetih 74.4 odst. Rumunov, v navedenem mestu samem pa jih je 33.3 odst. poleg 49.1 (pred vojno 71.8 odst.) Mađžarov in 13.4 odst. Židov. V okrožju Mureš, ki obsega tudi pretežno večino sekejskega ozemlja, so seveda Rumuni tudi na deželi v manjšini (39.3 odst. proti 51.4 odst. Mađžarov), v mestu Targu Mureš pa jih je celo le 17.5 odst. proti 65.1 odst. Mađžarov in 15 odst. Židov. V okrožju Brašov, torej v jedru nemškega kolonizacijskega ozemlja, so na deželi Rumuni že v relativni večini (41.7 odst.) po vojni so jo dosegli tudi v samem mestu Brašovu (36 odst. proti 33 odst. Mađžarov in samo 26.6 odst. Nemcev). V okrožju Sibiu je na deželi 76 odst. Rumunov, v mestu Sibiu pa so še v večini Nemci z 51.6 odst. V posameznih narodnostno zelo mešanih mestih je značilna razporeditev narodnosti po posameznih mestnih delih. Tako ima n. pr. Temišvar stari mađžarski mestni del okoli gradu, potem nemški del, t. zv. Josephstadt iz 17. stol., dočim je nekdanja turška četrt, t. zv. Palanka, naseljena danes skoraj le po rumunskem in srbskem prebivalstvu. Poučna je razporeditev tudi v Brašovu: staro nemško jedro nekdanjega Kronstadta ima še danes nemško večino in nemški izgled, na trgovinah se bleste po večini saški priimki. Moderni industrijski mestni del, Blumenau, je pretežno mađžarski, povsem rumunska pa so najbornejša predmestja proti zapadu.

Tako se nam na vsakem koraku očituje socialni prepad med že zdavnaj ustaljenim kulturno in gospodarsko nadmočnim mađžarskim in nemškim mestnim elementom, ki je seveda držal v nepremagljivi gospodarski odvisnosti tudi podeželje, ter med rumunskim kmetskim prebivalstvom, ki je bilo še do nedavna nestalen pastirski element, udeležen le v neznatni meri na urbanskih poklelih, kakor so obrt, industrija ali trgovina. S svojo prirodno vitalnostjo ter velikim prirodnim prirastkom pa je ta element vedno bolj pritiskal na vrata mest.

V zvezi z narodnostnim se je nujno pojavilo tudi ekonomsko-socialno vprašanje. Transilvanija je bila namreč kakor večina mađžarskega teritorija področje zemljiške veleposesti, ki je bila po večini v rokah mađžarske aristokracije. Pred vojno je 37 odst. celotne površine pripadalo posestvom nad 100 ha, od katerih jih je mnogo obsegalo več kot 500 ha. Na drugi strani je mala kmetska posest, to je ona pod 3 ha, večinoma v rumunskih rokah, obsegala sicer okroglo 50 odst. zemljiških posestnikov, ali samo 7—8 odst. vse poljedelske zemlje. Ona kategorija pa, ki so jo Mađžari označevali kot srednjo posest, ki pa je po naših pojmih že velika posest, saj obsega posestva nad 57 ha, je beležila 28 posto posestnikov in skoraj polovico (49 odst.) vse obdelane zemlje. Ali tudi v tej kategoriji so bili Rumuni zastopani le z neznatnim odstotkom 2.5 odst.

NAŠIM PRETPLATNICIMA

U posljednjem broju lista poslali smo svim pretplatnicima čekovnu uplatnicu i popratili je s nekoliko riječi

apela na sve one, koji su u zaostatku s pretplatom,

da se njome posluže i da podmire svoj dug prema listu.

Tu molbu sada opetujemo stavljajući je na srce svima onima našim pretplatnicima, koji su u zaostatku sa svojom pretplatom. Onima pak, koji redovito ispunjuju svoju dužnost prema listu, izričemo najtopliju zahvalnost i njih se ovo naše upozorenje, razumije se, ne tiče, kao ni čekovne uplatnice koje su primili samo zato, jer iz tehničkih razloga i naravi posla u ekspediciji, nije to bilo moguće izbjeći.

Ozbiljni nas razlozi nukuju, da se sada ponovno obraćamo na naše dužne pretplatnike s molbom da podmire svoju zaostalu pretplatu. Vremena su i ozbiljna i teška, što u ostalom dobro znadu i svi čitatelji našega lista. Pored općih prilika koje vladaju oko nas, kao odraz velikoga rata, tu su još i druge okolnosti, koje

otežavaju izlaženje jednoga lista.

Dovoljno je ako samo istaknemo neke kao

poskupicu papira, tiska, pošte itd.

da se vidi s kakvim se sve poteškoćama mora boriti list, koji hoće da u granicama svojih mogućnosti a i u granicama što ih diktiraju opći propisi, koji vrijede za štampu, vrši redovno svoju odredjenu funkciju, kao

jedino naše istarsko glasilo.

Vjerujemo da će naši dužnici shvatiti svoju dužnost, te da ne će dopustiti da zbog njih dodje eventualno u pitanje materijalni opstanak lista, koji izlazi već deset godina, šireći našu istarsku riječ, pronoseći naš glas, tumačeći naše jade i nevolje, zastupajući naše želje i težnje, držeći nas na okupu i u povezanosti s našim krajem.

Dužnici! izvršite svoju dužnost

i ako već ne možemo proširiti list, nastojmo ga svim silama zadržati u njegovom sadanjem obliku.

Razumljivo je seveda, da stoje u ozađu mađžarskih revizionističnih težnji i drugi, splošno gospodarski vzroci. Saj je ravno Transilvanija tvorila idealno gospodarsko izpopolnjenje mađžarskega nižavja, ki je pač le idealna žitnica, drugih gospodarskih možnosti pa skoraj nima. Transilvanija s svojo vsestransko prirodno izobliko, od visokih gorskih pašnikov in gozdov preko gričevja do plodne ravnine, pa nudi vse ono, česar Mađžarska nima: to je predvsem gozd (35 odst. vse površine), živina in končno rudno bogastvo, ki ga v sicer zmernem obsegu hrani hriboviti del Banata in Bihorsko gorovje. Ne smemo pozabiti nadalje na velike možnosti izrabe vodnih sil, ki bi bile seveda še mnogo bolj potrebne Mađžarski kakor Rumuniji. Mađžari poudarjajo radi, da Transilvanija tudi v pretnem pogledu teži na zapad: tja se odpirajo doline transilvanskih rek Temeša, Mueša, Kriša in Someša; mađžarska prometna politika je pomembnost te prometne usmerjenosti še umetno stopnjevala; zato ima vsa zapadna Transilvanija svoja tržišča že v velikih ravninskih mestih Temišvar, Arad, Oradea Mare itd., dočim so gospodarski stiki posameznih transilvanskih dolin neposredno med seboj zelo majhni. Odtod gospodarska nujnost, da so se ta ravninska tržišča in prometna središča priključila tudi politično transilvanskemu ozadju dasiravno se je s tem prišlo v navzkrižje z načelom narodnostne meje in se je ustvarila ena najbolj nevarnih črt mađžarsko-rumunskega trenja.

TJEDAN MEDJUNARODNE POLITIKE

Nakon Molotovljeva govora

Jedan od najvažnijih događaja u međunarodnom političkom životu posljednjih dana bio je bez sumnje govor predsjednika vijeća pučkih komesara, ujedno komesara za vanjske poslove Molotova, što ga je održao 1. o. mj. na sjednici vrhovnog vijeća Sovjetske unije.

Taj su govor dnevni listovi donijeli u cijelosti pripisujući mu veliku važnost u vezi s današnjim političkim i vojničkim razvojem u Evropi i ostalom svijetu. Molotov je na veoma jasan način iznio stavovište sovjetske unije u sadanjem ratnom sukobu, naglasivši da sovjetska unija i dalje ostaje na dosadanoj liniji neutralnosti. Ona dakle ostaje po strani od samoga ratnoga sukoba, ali naravno ne po strani kao pasivni promatrač nego pazeći budno na zaštitu svojih interesa i spremajući se vojnički, da je budućim događajima ne bi iznenadili i našli vojnički nepripravnu. Važno je istaknuti, da je Molotov u svom govoru naglasio, da sovjetski računaju s dugim trajanjem sadanjega ratnoga sukoba, predviđajući mogućnost da se rat možda već daskora proširi na teren kolonija i prenese u različite dijelove svijeta, koji su još do sada od njega pošteđeni. Radi toga sovjetska unija smatra potrebnim da se vojnički spremi.

Što se tiče odnosa prema pojednim državama, napose vevlastima, Njemačkoj, Engleskoj, Italiji, Americi i Japanu, Molotov je bio veoma precizan, tako da u tom pogledu nema bitnih razlika u interpretaciji njegova govora u novinskim komentarima. Općenito se podvlači činjenica, da je Molotov ponovno naglasio da Rusija ne želi odstupati od svoje dosadane politike, koju slijedi od početka septembra, i da se povodi isključivo načelima sovjetskih interesa. Time su barem za sada, propale nade da bi se Rusija mogla približiti Engleskoj i eventualno se angažirati kao njen pomagač.

Rat traje već skoro godinu dana — rekao je među ostalim Molotov, — ali mu se konca ne može vidjeti. Svakako se mi nalazimo pred novom etapom, koja znači pojačanje rata između Njemačke i Italije s jedne strane i Velike Britanije, kojoj pomažu Sjedinjene države s druge strane.

Svi ovi važni događaji u Europi nakon posljednjeg zasjedanja vrhovnog vijeća nijesu promijenili vanjsku politiku sovjetske unije. Vjerna politici mira i neutralnosti, sovjetska unija ne sudjeluje u ratu.

Naši odnosi s Njemačkom i dalje su se zadržali na bazi sovjetsko-njemačkog sporazuma, kojeg se naša vlada čvrsto drži, i kojeg će se držati. To je nama omogućilo da provedemo organizaciju naših novih granica, dok je za Njemačku to bila sigurnost na njezinim istočnim granicama. Tokom posljednjih događaja nije oslabio naš sporazum, nego je doveo do proširenja i pojačanja odnosa između naših dviju država. U posljednje vrijeme u stranoj, a pretežno engleskoj štampi, pokušavalo se lansirati vijesti o sporovima između naše države i Njemačke i o pogoršavanju odnosa. S naše i njemačke strane svi su ti pokušaji bili smjesta i čisto raskrinkani i likvidirani. Što se tiče ovog sporazuma između nas i Njemačke treba otvoreno istaknuti, da se ne radi o slučajnoj konjunktornoj politici, nego o korijenitim državnim interesima s jedne i druge strane.

U pogledu Italije rekao je:

Naši odnosi s Italijom su se u posljednje vrijeme poboljšali. Izmjena mišljenja vodjena u posljednje vrijeme s tom državom pokazala je, da može doći do shvaćanja pozicija i interesa jedne i druge države. Specijalno pak može doći do pojačanja trgovine, što se i događa.

Što se tiče sovjetsko-engleskih odnosa ti se nijesu bitno promijenili. Treba ovdje istaknuti, da nakon svih neprijateljskih akcija, koje su od strane britanske vlade bile vodjene protiv sovjetske unije, teško je bilo očekivati bolji razvitak odnosa između obih država. Imenovanje Crippsa ambasadorom u Moskvi pokazalo je želju da se poboljšaju odnosi između sovjetske unije i Velike Britanije i možda bi to moglo u buduću dovesti do stanovitog poboljšanja odnosa prema Engleskoj.

Osvrćući se u svom govoru na odnose Sovjetske Unije prema balkanskim zemljama, predsjednik vijeća pučkih povjerenika povjerenik za vanjske poslove rekao je među ostalim:

»U pogledu naših odnosa sa balkanskim državama potrebno je na prvom mjestu upozoriti na činjenicu, da su stvoreni diplomatski odnosi s Jugoslavijom. Ako je s jedne strane točno, da na nama nije bilo nikakve krivnje što do sada nije bilo diplomatskih odnosa između SSSR i Jugoslavije, s druge strane je do stvaranja tih odnosa došlo na predlog jugoslavenske vlade, koji je predlog primljen od Sovjetskog Saveza. Treba se isto tako nadati, da će se naši gospodarski odnosi s Jugoslavijom sve bolje razvijati.

Nakon što je još prikazao odnose s Japanom, za koga veli, da ga sve više privlači put na jug (prema francuskim, engleskim i nizozemskim kolonijama u stražnjoj Indiji) i odnose sa Sjedinjenim državama, za koje veli, da se o njima ne može ništa dobro reći, te odnose s Kinom, koji su — držali prijateljski karakter, Molotov je — ističući opasnost proširenja rata na kolonije — rekao na koncu ovo:

U takvim prilikama Sovjetska Unija mora pojačati mjere za svoju sigurnost poja-

Vijesti iz rodnog kraja

PISMO IZ REŠKE DOLINE

Prem, avgusta (***) — Pičlo letino sena smo kljub slabemu vremenu spravili pod streho in ugotovili, da bomo imeli letos veliko manj živalske krme kot lani in zlasti, če bo tudi otave v toliki meri manj. Tudi letošnja žetev bo pičla in veliko manj zrnja bo dala kot lanska. Na žitu se

posebno pozna huda zima, radi katere ga je precej manj. Češpelj ne bo nič, a jabolk bomo imeli le malo in še ta so obrodila samo po nekaterih krajih. Tudi drugi poljski pridečki bodo letos pičli in slabi radi neprestanega deževja. Tako bo letos na naših kmetijah zelo žalostna jesen.

SLIČICE SA SUDA

ZA JEDNOG MAJMUNA 6 MJESeci ZATVORA

Trst — Neobično je nepriliku doživjela ovih dana mlada biciklistkinja Dragica Bos. Vozeći se pod večer s posla na biciklu kući skoro je naletjela na stražara. Ta joj je dao znak neka stane.

— Ne zvoni vam zvonice — upozori je on.

— Kako ne bi zvonilo. Nema tome par minuta što sam zvonila.

— Pokušajmo!

I pritišćući amo, tiskajući tamo, zvonice ne zvoni pa ne zvoni, a ma ko ukleto. Stražar se je zlobno smješkao.

— Vidite! Ne zvoni. Počinila ste dakle cestoredarstveni prekršaj.

Dragici Bos nije perostalo ništa drugo nego da slegne ramenima.

— Koliko? upita, znajući da joj sada ne preostaje drugo nego platiti globu.

— Deset lira i dvadeset.

— Evo vam! Ali ja ću se sada odmah poći pritužiti marešalu. Vi majmun jedan.

— Oho! To je sad još i uvreda organa vlasti. Vi ste uapšena.

I Dragica Bos, smetena, crvena ko rak morala je poći sa stražarom na najbližu karabiniersku stanicu.

Predana je sudu. Na sudu se je branila, da je riječ »šimio« rekla zvoncu na svom biciklu, a nikako ne stražaru, no sud joj nije povjerovao nego je bila osuđena na 6 mjeseci zatvora uvjetno.

U buduću će Dragica, sigurno s mnogo više pažnje prolaziti kraj karabiniera.

NOĆ U PUNTOFRANKU

Trst — Po imenu sudeći ova su dvojica naši. Ivan Sušan i Antun Božić, lako se danas pišu Giovanni Sussan i Antonio Bossi.

To je bilo još u travnju mjesecu. Posla nijesu imali, zarade nikakve, a živjeti treba. A magazini u tršćanskom Puntofranku su svakog blaga božjega prepuni. I jedne mjeseca noći zalutali oni u Puntofranku i šuljali se onuda ko kakvi dusi nad ruševinama.

Medjutim nijesu bili samo oni, koji noći njuškaju po svim kutevima slobodne luke. U stopu za njima šuljala su se dva karabiniera.

POMEMBEN RAZVOJ PRODUKCIJE METANA

Trst, avgusta (***) — Že za časa abesinske vojne se je razvila u Italiju široka akcija, ki je propagirala uporabo metana kot pogonsko sredstvo in nadomestek za bencin. Ta akcija se je vsa leta nato polagoma razvijala v okviru cilja za gospodarsko osamosvojitev, tako da je bil lansko leto zebeležen znaten uspeh v produkciji in delom tudi že v uporabi metana kot pogonsko sredstvo

ŽETVA NIJE BAŠ OBILATA

Vizinada — Žetva je u našem kraju dovršena, no ne smijemo reći da smo njome suviše zadovoljni. Unatoč tome da je ove godine bilo dosta kišovito vrijeme, godina nije urodila onako kako smo očekivali. Nadali smo se da će naročito žito bolje ponijeti.

Medjutim će duga ljetina biti izgleda ove godine vrlo dobra. Naročito se očekuje dobar rod krumpira, kukuruza, graha i drugih plodina. Grozdje kaže dobro i ne bude li tuče, ove će godine biti vina na pretek.

Cijene krumpiru po 70 centezima po kili.

ŽALOSTNA VEST

Trst, avgusta, (***) Družina Uljenik u Strunjanu pri Piranu u Istri je pred kratkem prešla od merodajnih oblasti sporočilo, da je sin Pino, star komaj 24 let nenadoma umrl u Južni Italiji, kjer je bil zaposlen kot pilot. Za njim žalujeta oče in mati, brat, sestri in zaročenka in velik krog prijateljev in znancev.

Čati nutarnje i vanjske pozicije. Mi smo izvršili prelaz od 7 na 8 satni radni dan i druge mjere, računajući s time, da moramo osigurati daljnji porast obranbenih i ekonomskih snaga države. Mi imamo dosta novih uspjeha, ali se s time ne čemo zadovoljiti, nego su nam potrebni novi uspjesi.

Na koncu napominjemo, da je govor Molotova izazvao povoljne komentare u Italiji i Njemačkoj, gdje predviđaju da bi između Moskve i Rima moglo doći do poboljšanja odnosa

— To su dva tata — rekoše karabinieri i u zgodnoj prilici ih uapse.

Ova dvojica bila su medjutim neobično iznenadena. Ni krivi ni dužni — kažu — uapšeni su.

— Što ste radili u to doba noći u Puntofranku, što ste tražili oko punih sanduka? pitali su karabinieri.

— Što smo radili? Pa Bože moj, možete i sami misliti što radi čovjek iza sanduka, kada ga počne šarafiti u želucu.

Medjutim karabinieri nijesu ljudi lakovjerni, pa su ih uapšili i predali sudu pod sumnjom, da su htjeli krasti.

Sud ih je osudio svakoga na devet mjeseci zatvora i 780 lira globe.

KRIOMČARI

Labin — Velika je napast za čovjeka pušača, žuti ko zlato hercegovački duhan, koji pušta tako lijepe modrikaste kolutiće dima, koji draškaju pluća i nozdrve, da je milina.

Znao je to Vendelin Škopac iz Svete Lucije kod Labina, pa se je zato svim žarom bacio na to, da strastvenim pušačima pribavi po koji paketić finog hercegovačkog duhana iz Jugoslavije. More je blizu, do Jugoslavije nema daleko treba samo u zgodnom času kliznuti ladjom preko kanala, kad financi i karabinieri ne vide i eto ti punih vreća najljepšeg i najfinijeg duhana žutog ko cekin.

Tako je radio Škopac. Ovoga je proljeća doveo u labinsku luku Jadrina ništa manje nego 237 kila finog jugoslavenskog duhana.

No i financi imaju dobar nos. Nijma naročito miriši duhan, jer im se specijalno za taj artikl neobično izoštrio njuh. Itako ti oni nanjuše Škopčev duhan, postaviše mu zasjedu i uhvatiše ga na djelu. Čovjek zdvojan bacio se na njih, a sve u obrani svog duhana, golem nožem u rukama. To ga je upropastilo.

Došao je pred sud, koji ga je osudio na 4 godine tamnice i 27.000 lira globe.

Istu je kaznu dobio i njegov brat Ivan Škopac, za koga se utvrdilo, da je u toj trgovini sudjelovao.

DUBROVAČKA DJECA U TRSTU

Trst — Talijanska kolonija u Dubrovniku organizirala je ove godine izlet djece dubrovačkih Talijana. Tako je prije par dana stigla jedna grupa malih Talijana iz Dubrovnika u Trst na proslavu za Tirreniu i Castolice, kamo idu na ljetovanje. U svemu je bilo oko 50 djece, što muških što ženskih, razne dobe i godina, u pratnji jedne gospođe i jednoga gospodina. Muške djece bilo je 25, a ženske djece 22. Dočekani naročito svečano od osoblja iseljeničkog inspektorata u Trstu proslavili su nakon vrlo kratkog zadržavanja u Trstu dalje u svoja djačka ljetovališta.

IZLOŽBA PUČKIH RUKOTVORINA

Pula — Pokrajinski odbor za propagandu pučkog obrta i narodnih rukotvorina sprema se da upriliči veliku izložbu narodnih istarskih rukotvorina. Ta se je izložba pripremala veoma na veliko, skupljan je materijal već godinu dana, no do oživotvorenja nije došlo vjerojatno obzirom na prilike u kojima se Italija nalazi.

Medjutim je sada odlučeno, da se bez obzira na prilike izložba ipak upriliči jer je medjutim uspjelo sakupiti lijep broj predmeta za tu izložbu, pa se ne zna što bi se inače s tim stvarima.

NESREČA U ILIRSKOJ BISTRICI

Ilirska Bistrica, avgusta 1940. — Ko je hotel stopiti s kamjona, se je ponesrečil 56-letni Matej Jakšić. Z rešilnim avtomobilom so ga prepeljali v tržaško bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti mesec dni.

Teška nesreća v tržaški tvorani

Trst, avgusta 1940. — Nemška agencija je prinela vest da se je dne 7. t. m. zgodila v eni izmed tovarnih strojev težka nesreča, ki je zahtevala 6 človeških žrtve. V livarni je eksplodiral sigurnostni ventil na eni topilniški peči. Zaradi tega se je vse raztopljeno železo razlilo in v trenutku zajelo vse delavce, ki so bili v bližini. Po uradnih vesteh je zaradi strašnih opeklin umrlo pet delavcev takoj po nesreči, šestega pa so prepeljali v bolnišnico, toda v brezupnem stanju.

Upamo, da bomo v naslednji številki prinesli kaj več podrobnosti o tej nesreči in imena ponesrečencev.

DVJE NEZGODE

Pazin — Antun Paher iz sela Frankovič kod Pazina zadobio je pri radu tešku ozljedu. Lijevu nogu prigniečio mu je velik panj i zdrobio mu na njoj dva prsta. Prevezen je u puljsku bolnicu, gdje će biti podvrgnut operaciji. Ne nastupi li otrovanje krvi otležat će mjesec dana, kažu liječnici.

Barban — Mala 2-godišnja Danica Laginja tako je nesretno pala, da je zadobila potres mozga. Prevezena je i ona u bolnicu u Pulu, ali liječnici sumnjaju da bi mogla ostati na životu. Vješala se o kola, pa je dok su kola bila u dunom trku pala s njih.

KONAČNA PREDAJA ŽELJEZA

Rijeka — U smislu zakonskih odredaba od 8. svibnja riječki je prefekt objavio dekret, kojim riješava, da se do konca kolovoza u čitavoj riječkoj pokrajini imaju predati sve željezne i metalne ograde u zato određene magazine. Isto tako i sve ostalo staro željezo. Svaki vlasnik takovog željeza ima da ga o svom trošku dopremi u određena skoldišta, gdje mu se na licu mjesta isplaćuje cijena utvrđena od ministarstva za korporacije.

POREZ NA NEŽENJE

Rijeka. — Uza sva nastojanja, da svaki odrasli i zreli stanovnik u državi osnuje svoju obitelj, još je uvijek golem broj okorjelih neženja. Istina, i državne i privatne ustanove moraju u smislu naredaba davati rada i zarade prvenstveno samo oženjenim, pogotovo ako još imaju mnogo djece, no uza sve to su mnogi neženje ne će da žene. Radije plaćaju porez na neženje, koji je dosta osjetljiv i visok.

Kako je velik broj tih neženja sada pozvan u vojsku, to je izišao raspis, da ih se na trljanja vojske odnosno doksluže, nema tjerati za porez na neženje jer su neke poreske vlasti to činile.

HOTELI MIJENJAJU IMENA

Pula — Povedena je akcija, da se sva imena svratišta i gostionica, koja su francuskoj a osobito engleskog porijekla izmijene i prekrste u talijanska. Tako imaju da nestanu razni Bellevue, Royal, Restaurant, Hotel i slično. Brigu o tome, da nestanu takova imena i budu nadomještena pravim talijanskim nacionalnim imenima vodi uz veliko odobravanje štampe, pokrajinski odbor za turizam.

NESREČA S PROJEKTILOM

Matulje, avgusta 1940. — V Brgradu v matuljski občini se je zgodila težja nesreča za vojniim strelavom, ki bi lahko bila po obsegu še bolj tragična in bi lahko zahtevala kar tri človeške žrtve. Trije otroci in sicer Emil Hrovatin, Emil Brison in Josip Ujčić, vsi stari okrog 5 let, so se igrali na polju v bližini vasi. Med grmičjem so našli projektil in so se nevede da imajo opraviti s nevarno stvarjo, začeli z njim igrati in toliko po njemu. Projektil je eksplodiral in ranil vso trojico. Pok in klici na pomoč so priklicali mimoidoče in delavce na polju, ki so jim nudili prvo pomoč. Ti so spravili vse tri ranjence na avtomobil, ki jih je odpeljal na Reko v bolnišnico. Ujčić je najteže ranjen in ima številne rane na sencih, obrazu, rokah, prsni in nogah. Njegovo stanje je precej nevarno in zdravit se bo moral okoli 40 dni, če ne nastopi kake komplikacije. Ostala dva dečka sta zadobila lažje poškodbe po rokah in obrazu ter bosta za zdravlila le kakih 10 dni.

PRODAJO KRME JE TREBA

Prijaviti — Ministrstvo za kmetijstvo je odredilo, da je treba vse seno, slamu, in ostalo živinsko krmo, ki je določena za prodajo, naznaniti posebnim prehranjevalnim pokrajinskim uradom. Na Goriškem morajo prodajalci prijaviti prodajo prvemu aprovičijskem odseku pokrajinske prehranjevalne sekcije (I. reparto approvisionnement della sezione provinciale dell'alimentazione) v ulici Morelli 37. Naznaniti je treba kakovost, količino, obično in kraj, kjer se zaloga nahaja. Prijavo je treba napraviti najkasneje v prvih dneh avgusta. Kdor pa bi hotel pozneje prodati krmo, mora prodajo naznaniti najmanj 10 dni prej. Vso krmo bo namreč kupila vojaška oblast za svoje potrebe.

TOČA.

Gorica, avgusta. — Letošnje leto je posebno bogato z vremenskim neprikljkami, ki bodo marsikje občutno pokvarile letošnje letino. Poleg raznih neviht, ki so včasih prav hude, je obiskala našo deželo tudi že toča. Tako je konec julija napravila toča na Goriškem precej škode. Iz Lokovca nad Čepovanom poročajo, da je hudo oklestila vse prideške. Toča je padala tudi po Furlaniji, tako na pr. v Tarčentu.

MANJINSKI PREGLED

ŠKOLSTVO NARODNIH MANJINA U BANOVINI HRVATSKOJ

Narodni zastupnik HSS Dr. Sigismund Čajkovac, objavio je u »Seljačkom Domu«, glasilu HSS ovaj članak o predmetu, o kojem je naš list već pisao. Donosimo ga da se vidi stanovište hrvatskog narodnog vodstva o tom važnom pitanju.

»Ban banovine Hrvatske izdao je — veli pisac — naredbu, da se na pučkim školama u banovini Hrvatskoj mogu otvarati posebni odjeli za djecu, koja nisu hrvatske, srpske ili slovenačke narodnosti. Temeljno je načelo pedagogije, da se djeca u pučkim školama moraju odgajati na materinjem jeziku, jer se samo na materinjem jeziku u pučkoj školi mogu u dušu djeteta usaditi etička načela, na kojima će se razviti valjan moralni karakter. Pučka škola ima biti nastavak odgajanja što ga djetete prima u roditeljskom domu. Prema tome mora i nastavni jezik u pučkoj školi biti jezik djetetova doma. U našoj banovini ima sela, gdje se uz hrvatsku i srpsku djecu nalaze i djeca njemačkoga, češkoga, slovačkoga, mađarskoga ili drugoga kojega materinje jezik. Banská naredba određuje, da se za djecu te nedržavne narodnosti mogu otvoriti posebni odjeli, ako na školi imaju upi-

sano 30 djece od tih narodnosti; može se otvoriti i ako ih imaju 25. U tome odjelu učiti će djecu na njihovom materinjem jeziku.

Temeljno načelo pedagogije o nastavnom jeziku u pučkoj školi bilo je uvijek poštivano u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. U selima s djecom spomenutih narodnosti bio je nastavni jezik te narodnosti. I učitelji su bili postavljeni u takove škole, koji dobro znadu dotični jezik. I nova naša banska naredba određuje, da učitelj mora biti potpuno vješt jeziku odnosno narodnosti. Naredba određuje i to, ako imaju na kojoj školi više odjela iste narodnosti, da ti odjeli mogu imati i svoga posebnoga upravitelja, koji se postavlja iz redova nastavnika tih odjela. Upis učenika u te odjele vrši se svake godine od 1. svibnja; do 1. srpnja; za narednu školsku godinu iznimno do konca kolovoza ove godine. Upis vrši upravitelj škole i najdulje 8 dana iza roka upisa dostavlja popis nadležnoj vlasti na odobrenje. Roditelji, koji žele, da im djetete polazi narodnosni odjel, imaju upravitelju škole podnijeti pismenu nebiljegovanu izjavu uz priključak krsnoga lista djeteta. Odluku o otvaranju odjela pučke škole za nedržavnu narodnost donosi Ban.

„DEUTSCHES VOLKSBLATT“ O NAREDBI BANA ŠUBAŠIĆA

»Deutsches Volksblatt«, organ Kulturbunda, bavi se opširno naredbom bana Šubašića o uređenju školstva narodnih manjina u banovini Hrvatskoj. List na koncu ističe, da će njemački roditelji u banovini Hrvatskoj sa većim izgledom na svoje pravo nego do sada tražiti otvaranje odnosno uspostavu školskih odjela, jer to ne spada više u okvir srpsko-hrvatskih sporova, nego u samostalan djelokrug banovine Hrvatske. Dalje se veli, da će banska Vlast moći protiv eventualne sabotaze podređenih školskih organa to odlučnije nastupiti što njemački roditelji budu odlučniji da njihovo ostvareno pravo ne ostane na papiru. Isto tako trebat će njemačko pučanstvo u banovini Hrvatskoj da svugdje gdje još nema njemačkih školskih odjela traži da se oni otvore odnosno uspostave.

Zatim se daju upute njemačkim roditeljima za upisivanje njihove djece u

školu i ističe, da u banskoj naredbi nije rečeno, kakav će biti postupak kod djece u miješanim brakovima, kao što ni pojam narodno-jezične pripadnosti roditelja nije pobliže označen, pa tako ostaju otvorena vrata t. zv. analizi imena. U svakom slučaju bilo je potrebno, da je banova naredba izričito naznačila, da je kod istog mišljenja roditelja njihova volja mjerodavna, te da je vlasti ne trebaju ispitivati, izmijeniti ili pače izjaviti nevažećom.

UPISI U NJEMAČKU PRIVATNU GIMNAZIJU

»Morgenblatt« (Zagreb) javlja iz Novog Vrbasa, da se u tamošnjoj potpuno njemačkoj privatnoj gimnaziji upisalo već oko 300 djaka i da se dnevno prijavljuju novi za sve razrede. Ravnatelj je gimnazije dr. Michael Lindenschmidt, kod koga se prijavljuju novi profesori.

NIJEMCI U RUMUNJSKOJ NE ŽELE SELITI

»Bukarester Tagblatt«, organ njemačke narodne manjine u Rumunjskoj, donio je povodom glasova o tome, da bi se sporovi između Rumunjske i njenih susjeda riješili izmjenom stanovništva, zračajan članak, koji je bio veoma zapazen.

U članku se iznosi stanovište njemačke manjine u Rumunjskoj, koja ne će sudjelovati u provođenju tih planova, te se kaže, da Nijemci ne žele ostaviti Rumunjsku, te da bi se izmjena stanovništva imala izvršiti samo između Mađarske i Bugarske s jedne i Rumunjske s druge strane. U mjerodavnim se njemačkim krugovima naglašuje, da Njemačka nema zajedničke granice sa Rumunjskom, pa zbog toga njemačka manjina ne može biti u istom položaju kao

što su rumunjske manjine u Mađarskoj ili obratno, koje se nalaze u neposrednom dotiru sa svojom nacionalnom državom. Zbog toga između njemačkih državljana u Rumunjskoj i rumunjske države nema nikakvih sporova zbog granica. Uostalom vodeći rumunjski političari izjavljuju, da je prisustvo Nijemaca u Rumunjskoj vrlo korisno za napredak rumunjske države te da buduća saradnja sa Mađarskom i Bugarskom ne bi bila moguća bez blagotvornog utjecaja Njemačke. Nijemci u Rumunjskoj zastupaju zbog toga mišljenje da oni mogu igrati posredničku ulogu između Njemačke i Rumunjske s jedne, te Rumunjske i njezinih susjeda s druge strane.

POLITIČKE BILJEŠKE

RUMUNJSKA PREMA BUGARSKOJ I MAĐARSKOJ

Kako javljaju dnevni listovi bugarsko-rumunjski pregovori, koji su započeli u Sofiji, a nastavljani u Craiovi, na najboljem su putu, da dovedu do brzoga sporazuma, po kojemu će južna Dobruđa biti predana Bugarskoj.

Dok je tako na jednoj strani, na drugoj — što se tiče pregovora između Rumunjske i Mađarske — sve se više čuju glasovi o nepremostivim zaprekama, koje stoje na putu rumunjsko-mađarskom sporazumu glede Erdelja. Politički krugovi u Rumunjskoj, a napose predstavnici Erdelja (Transilvanije) ne će ni da čuju o odstupanju rumunjskoga teritorija Mađarskoj.

Očito je, kad se ta dva momenta usporede, da je Rumunjskoj osobito stalo do toga, da barem s jednim partnerom — i to tamo gdje se traže manje žrtve — uredi odnose, da može s više upornosti braniti svoju poziciju prema Mađarskoj, čiji su zahtjevi od bitne važnosti za budućnost Rumunjske kao države.

S kakvim izgledima u uspjeh ulazi Rumunjska u pregovore s Mađarskom, koji su već započeli?

Na to pitanje nije lako odgovoriti, ali nam kao indicij može poslužiti jedan njemački glas, koji se prošlih dana čuo. Mislimo ovdje na pisanje »Frankfurter Zeitung«, koji je govoreći o poteškoćama razgraničenja u skladu s narodnos-

nim zahtjevima i praktičnim potrebama istakao potrebu da interesenti pristupe rješavanju tih pitanja s mnogo takta, razumijevanja i političke dalekovidnosti.

List zatim kaže: Nije Njemačka kriva što Rumunjska kod takovog rješavanja mora podnijeti žrtve. Ugovori zaključeni između Rumunjske i Mađarske u Neuillyu, kao i drugi, odredili su granicu između obih zemalja, koja je išla za time, da se pojačaju protivštine između tih zemalja i da one budu prikladne za političke ciljeve zapadnih sila. Rumunjska, veli list, učinit će sama sebi veliku uslugu ako pruži ruku za uklanjanje uzroka nesporazuma, i ako bez kolebanja nastoji, da se nadje praktično i trajno rješenje.

S druge strane mađarski zahtjevi bit će tim lakše zadovoljeni, u koliko će oni biti orijentirani prema načelu prava i pravde i u koliko će oni više voditi računa o smislu za mirno uređenje, nego li o historijskim tradicijama.

Ovo mišljenje je u toliko važnije, što će Njemačka, u slučaju da se Rumunjska i Mađarska ne budu mogle složiti, igrati svakako bitnu ulogu, ako rumunjsko-mađarski spor bude predmet njemačko-talijanske arbitraže.

IZ TEHNIČKIH RAZLOGA izlazi ovaj broj s jednim danom zakašnjenja. Idući broj izći će opet u određeno vrijeme.

„VELIKA ALBANIJA“

Oštri talijanski napadači na englesku štampu u vezi s navodnom kartom o »Velikoj Albaniji«

Bečki »Völkischer Beobachter« objavio je prošlih dana veoma oštar članak protiv engleskoga dopisnika agencije »Exchange Telegraph«, koji je ovih dana, veli list, izmislio divlju novost i poslao u svijet s jedinom svrhom, da unosi zabunu i uzbuđuje duhove, stavljajući zapreke mirnom uređenju odnosa u jugoistočnoj Evropi. List kaže, da je taj novinar poslao u svijet ovu brzojavnu vijest:

»U diplomatskim krugovima u Beogradu tvrde, da po javnim mjestima Albanije lijepe neku geografsku kartu »Velike Albanije«. Medje te nove albanske države zapremaju veće dijelove Grčke te tri jugoslavenska grada. Objava te geografske karte neposredno nakon vijecanja u Salzburgu dokazuje, da namjeravano preuredjenje jugoslovene Evrope predviđa među ostalim i znatno povećanje teritorija albanskoga protektorata Italije. Pod tim uvjetima je spor između Jugoslavije i Italije neizbježiv.«

Bečki list dodaje, da je tu novost preuzeo odmah nećak vlasnika »New York Timesa«, koji je u svom brzojavu, navodno iz Skoplja, dodao, da Italija širi zemljopisnu kartu, na kojoj su sjeverna Grčka i južna Jugoslavija priključene Albaniji, te da Italija u tom smislu huška albanske manjine u tim krajevima.

»Völkischer Beobachter« piše dalje, da je tu vijest prenijela i »Tribune de Geneve«.

Bečki list zatim navodi odgovor talijanskoga lista »Messagero«, koji o tim izvještajima veli: »Poznamo metode engleske propagande, poznamo vezu engleskih dopisnika s diplomatskim krugovima«, poznamo neku židovsko-američku povezanost. Zato smatramo nepotrebnim ustvrditi da je zemljopis o »Velikoj Albaniji« nastao u fantaziji engleskoga ministra propagande, Duff Coopera. Moguće je čak i to, da su ti agenti sami narisali tu kartu.«

»Corriere della Sera« ističe, da posljednjih dana London pokušava onemogućiti miroljubivo nastojanje Italije i Njemačke na jugoistoku. Medjutim sve je to, veli talijanski list, uzalud. Slično piše i »Popolo d'Italia«, pa su naši listovi prenijeli pisanje i njemačke i talijanske štampe. Interesantno su također informacije, što su ih donijele novosti iz Rima. Tu se kaže:

Nakon demantija koji je donijela talijanska štampa povodom vijesti iz britanskih izvora o jugoslovensko-talijanskim odnosima, danas i politički krugovi talijanske prijestolnice posvećuju pažnju tim odnosima.

Jedan dio talijanske štampe donio je prije nekoliko dana demanti o postojanju neke tobožnje geografske karte Albanije. Sve te vijesti u talijanskoj štampi karakterizirane su kao izmišljene. — Ali, ako bi i postojala jedna takva geografska karta, kaže se, ona bi mogla da bude napravljena samo od strane britanskih agenata.

Danas se u rimskim političkim krugovima kaže, da je britanska propaganda i dalje aktivna. U vezi sa pozivom rumunjskih, bugarskih i slovačkih državnika u Njemačku i Italiju i sa otpočinjanjem razgovora za uređenje mađarsko-rumunjskih i rumunjsko-bugarskih sporova u inostranstvu su počeli da šire vijesti o posjetu jugoslavenskih državnika. Odjek tih vijesti donijela je djelomično i talijanska štampa u vijestima iz Berlina ili u svojim komentarima. U rimskim političkim krugovima tvrdi se da su sve te vijesti neosnovane i da ne odgovaraju stvarnosti.

Odnosi između Jugoslavije i Italije razvijaju se normalno na osnovu postojećeg ugovora, kao i prema direktivama koje je postavio rat Francuskoj i Velikoj Britaniji.

Ova izjava političkih krugova primjena je u krugovima stranih novinara sa velikom pažnjom. U tim krugovima se smatra da cio balkansko-podunavski problem spada u nadležnost triju velikih sila, Italije, Njemačke i Sovjetske Rusije.

ALZACIJA I LORENA POD NJEMAČKOM »Berliner Nachtausgabe« donosi, da će Elsass i Lotaringija biti potpuno vraćene Njemačkom Reichu.

★

Kakor pišejo nemški listi, je prišlo v vseh mestih Alzacije do demonstracij, na katerih je bilo zahtevano, da se Alzacija priključi Nemčiji.

Za šefa pokrajinske uprave v Loreni je bil postavljen bivši pokrajinski upravitelj v Avstriji Bärkel.

NEMŠKI SLUŽBENI JEZIK V LUKSEMBURGU

Nemška uradna agencija je prinesla vest, da bo z obzirom na nemški karakter luksemburškega ozemlja veljal za službeni odslej samo nemški jezik in to v vseh uradih, na sodiščih, šolah itd. Dnevnik in tednik morajo v bodoče pisati samo v nemščini. Napisi na hišah in trgovini morajo biti sestavljeni izključno v nemščini.

„HRVATSKI DNEVNIK“ O PITANJU REVIZIJE GRANICA

U jednom uvodniku, u kojem raspravlja o pitanju revizije granica između Rumunjske i Bugarske s jedne i Rumunjske i Mađarske s druge strane, »Hrvatski dnevnik« je iznio nekoliko konstatacija, koje zaslužuju pažnju i vrijedi ih istaknuti.

»Mi smo Hrvati — veli »H. D.« — u tome sretnom položaju, što na području naše banovine nema ni jednog pedlja zemlje, na koji bi se bilo čiji revizionizam mogao protegnuti s nacionalnog stanovišta. Što se tiče Jugoslavije kao cjeline, njezina je situacija takodjer jasna. Veliko kretanje naroda dovelo je doduše do izmiješanosti stanovništva u nekim njezinim krajevima, u kojima slavenski element ipak ima apsolutnu ili relativnu većinu, no stvar je mudre politike, da se sve narodne skupine zadovolje, i da se kod njih ostvari puna ravnopravnost. Objektivčan je promatrač rado priznati, da je u Jugoslaviji položaj neslavenskih narodnih skupina s nacionalnog gledišta bio povoljniji nego u kojoj državi, koja ima narodnih manjina, a pogotovo je bio povoljniji nego položaj naših narodnih skupina izvan naše državne zajednice. Danas, kada Jugoslavija ide u susret svome unutrašnjem preporodu, poboljšanju stanja njezinih triju glavnih naroda, doći će i do poboljšanja stanja njezinih manjina. Zato se s pravom može tražiti, da se načela o položaju narodnosnih skupina jednako primjenjuju na sve države bez razlike.

U času, kad se pripremaju promjene zemljopisne karte na Balkanu, važno je istaknuti, da je sa strane Jugoslavije učinjeno sve, da se sporna pitanja riješe mirnim putem. Posrednička uloga Jugoslavije svakako je bila korisna za stvar mira, a njeno prijateljstvo s Bugarskom jamstvo je, da će nakon rješavanja svih pitanja na Balkanu biti još više pojačana suradnja balkanskih država. Nacionalni princip, koji je bio mjerodavan kod osnivanja Jugoslavije, kao zajednice triju srodnih naroda, danas se ponovno ističe kao put, koji ima izvesti iz krize Balkan i Podunavlje. Jugoslavija duboko poštuje taj princip, a napose ga poštuje hrvatski narod, koji ni u času svoje najveće borbe nije potezao pitanje granica, nego samo pitanje svoga položaja unutar tih granica. U toj činjenici treba tražiti i razloge, zašto se kod nas s toliko mira i objektivnosti prate revizionistička nastojanja, i zašto se s naše strane sa zadovoljstvom prima sve, što može pridonijeti suradnji i prijateljstvu balkanskih naroda.«

NAŠIM NAROČNIKOM

V zadnji številki našega lista smo vsem naročnikom poslali poštne položnice in naprosili vse one, ki so v zaostanku z naročnino, da se jih poslužijo in da plačajo svoj dolg.

To prošnjo

sedaj ponavljamo

in jo polagamo na srce vsem naročnikom, ki še niso poravnali naročnine. Tistim pa, ki so redno izvršili svoje dolžnosti napram listu, se najtopleje zahvaljujemo in se jih to opozorilo, kar je umevno, ne tiče, čeprav so dobili poštne položnice, kar zaradi ekspedicije ni mogoče izostaviti.

Resni razlogi nas prisiljujejo, da se

ponovno obračamo

na naše naročnike, da nam čimprej nakažejo zaostalo naročnino. Časi so resni in težki ter to vedo tudi vsi naročniki našega lista. Poleg splošnih prilik, ki vladajo okoli nas kot odraz velike vojne, so še druge okolnosti. Naj bo dovolj, da samo omenimo podražitev papirja, tiska, pošte itd. pa da vidimo s kakimi

težavami se mora boriti list

ki hoče v mejah možnosti a tudi v mejah, ki so diktirane po predpisih, ki veljajo za tisk, redno vršiti svojo određeno funkcijo kot edino glasilo naše emigracije.

Prepričani smo, da bodo

naši dolžniki razumeli svojo dolžnost

in da ne bodo dopustili, da bi zaradi njih prišel eventualno na dnevni red materialni obstoj lista, ki izhaja že deset let, ki širi naš glas in tolmači naše trpljenje in bol zastopa naše želje in težnje ter nas drži skupaj v povezanosti z našim krajem.

Dolžniki, izvršite svojo dolžnost!

Če že ni mogoče razširiti lista, prizadevajmo si z vsemi silami, da ga vsaj zadržimo v njegovi sedanjí obliki!

SAMOSTAN TRAPISTA U BANJOJ LUCI

KAKO JE DOŠLO DO NJEMAČKE KOLONIJE U OKOLICI BANJE LUKE

Kako je došlo do njemačke kolonije u okolici Banje Luke.

Trapisti porijetkom francuski red, koji je osnovan 1140 g. u zapadnoj Francuskoj. Nakon revolucije pobjegli su u Švicarsku a zatim u Njemačku i Austriju. Današ ima trapista skoro u svim državama.

Pred 80 godina došao je u Banja Luku trapist Vendelin Pfanner. Nijemac iz Brengenza u Voralbergu. On je pripadao samostanu Mariawald u Rajnskoj oblasti. Po naredjenju starješine samostana imao je osnovati nov samostan u inozemstvu. U Banja Luci naišao je na prilične zapreke, pošto se Banja Luka nalazila pod turskom upravom, a Turska je zabranjivala strancima i kršćanima da kupuju zemlju. Pfanneru je ipak uspjelo da kupi zemljište od jednog pravoslavlja. Kada je počeo zidati samostan, paša mu je zabranio da nastavi rad, misleći da zida kasarnu. Pfanner je krenuo u Carigrad i tamo od vezira isposlovao dozvolu za gradnju »privatne kuće« sa 60 soba. Pošto je bio zabranjen uvoz zvona u Tursku, trapisti su prebacili zvona u Tursku u jednom buretu punom vina kod Stare Gradiške.

Pod Austrijom se samostan u Banja Luci brzo razvio. Trapisti su organizovali solidnu ekonomiju, podigli industriju mliječnih proizvoda, ciglanu i tvornicu tkanina. Nakon odlaska Pfannera imenovan je za priora o. Bajer iz Bavorske. On je pozvao u zemlju svoje sunarodnjake iz Bavorske i Pruske, a i neke Holandijane. kako

bi što bolje organizirao eksploataciju zemlje.

Ovi Nijemci naselili su se u Novoj Topoli i Aleksandrovcu 1879 g. i 1880 g. Deset godina zatim stigli su i protestanti iz Bačke, većinom iz Torže. Time je ovaj njemački samostan, rečeno je u nekom njemačkom izvještaju, stekao velike zasluge za privredu i socijalni napredak i raširenje nijemstva u tom kraju.

Bajeru je kao prior slijedio Assfalg iz Würtenberga. Oko 1900 godine stavljena je u pokret električna centrala koja dobavlja električnu struju gradu. Nakon rata izabran je za priora o. Diamant iz Tübingena.

Sve do pred kratkog vremena su bili većinom Nijemci. Kao stranci nisu mogli uvijek stvoriti atmosferu potpunog povjerenja prema domaćem stanovništvu. U posljednje vrijeme dolazi u samostan sve više Hrvata, tako da će samostan brzo izgubiti dosadani karakter.

Trapisti mnogo rade na socijalnom području. Oni podržavaju dom za sirotinju sa 102 ubogara i Dom za šegrtu sa 126 šegrti. Zbog gošpodarske krize i njihovo gošpodarstvo slabi. Svoja industrijska poduzeća ustupili su nekom društvu. Oni još ipak drže u svojim rukama tvornicu mliječnih proizvoda.

U okrugu Banja Luke bilo je 1921 godine 7.815 Nijemaca, a u samom Aleksandrovcu 562. Broj Nijemaca smanjuje se iseljivanjem (»Ravnopravnost«).

OPOZORIO DRUŠTVA »TABOR« V LJUBLJANI

Delavsko prosvetno in potporno društvo »Tabor« v Ljubljani poziva svoje člane, ki niso še poravnali društvene članarine, da to čimprej store. Obenem jih opozarja, da se bodo tozadevna plačila uporabila prvenstveno za kritje zastale članarine in šele, ko bo ta popolnoma poravnana, se bodo knjižila na račun tekoče članarine.

ODBOR

MARY VIDOŠIĆ UPRAVITELJICA ŠKOLE U HOBOKENU

Hoboken, N. J. USA. — Pošto je u Hobokenu hrvatska kolonija dosta velika i jaka, već dugo vremena osjećala se potreba škole, u kojoj bi djeca naših sunarodnjaka učila materinski jezik. Toj potrebi doskočilo se, kad je Hrvatsko Potporno Društvo u Hobokenu, N. J. odlučilo da daje svoje prostorije za jednu takovu školu i da omogućiti našoj dječici da uče naš jezik.

Škola je otvorena 2 juna u prostorijama »Hrvatskog Potpornog Društva« na 112 Park Ave., Hoboken, N. J. Poduka iz hrvatsko-srpskog jezika daje se svake nedjelje od 10 do 12 sati u jutro, pod upravom gospodice Marije Vidošić, koju naša kolonija u Hobokenu vrlo dobro zna.

POROKA

Ljubljana, 4. avgusta. — (***) V škofski kapeli v Ljubljani se je poročila naša rojakinja mag. phar. Evica Dekleva, rodom iz Vrem z mag. phar. Alojzom Šubanom. Poročil ju je prezvišeni gospod škof dr. Rožman. Naši rojakinji čestitamo in želimo mlademu paru obilo sreće.

POD VLAK JE ŠEL

Ljubljana, avgusta. — Zadnje čase je 42-letni Peter Kuštrin, stanujoč v Zalo-gu, kazal živčno vznemirjenost in duševno potrtost. Veljal je za pridnega delavca, le zadnje čase ga je vedno huje pollašala ta vznemirjenost. Njegova žena je se pričela zanj bati, ker se je njegovo stanje z vsakim dnevom slabšalo. Dne 5. avgusta je ošel z doma proti zaloškemu železniškomu mostu in tam počakal na osebni vlak, ki pelje iz Ljubljane. Ko se je približal vlak, se je nesrečni Kuštrin pognal pod kolesa lokomotive, ki so ga vsega razmesarila. O strašni nesreči je bila takoj obveščena družina. Po komisijskem pregledu je bilo truplo prepeljano na pokopališče pri Devici Mariji v Polju. Peter Kuštrin je bil doma iz tolminskih hribov. Zapušća žene in dva nepreskrbljena otroka. Preostali iskrečno sožalje!

NOVI LIST U ZAGREBU

Izašao je iz štampe 1. broj tjednika za socijalna, privredna, politička i kulturna pitanja »Četrdeseta« s raznolikim sadržajem. Naslovna strana ukrašena je reprodukcijom Krste Hegedušića, a u tekstu se nalaze grafikoni, crteži, fotografije.

»Četrdeseta« izlazi redovito svakog četvrtka. Pojedini broj u prodaji dinara 3.—. Mjesečna pretplata iznosi Din 10.— polugodišnja Din 55.—, godišnja dinara 100.—. Za radnike, seljake, činovnike pretplata iznosi mjesečno Din 8.—. Pretplata se šalje na čekovni račun br. 31762.

Uredništvo i uprava lista: Zagreb, Ilica 31, II. kat. Telefon 57-80.

PRESELJEVANJE V BESARABIJO

Povestih italijanskih listov rumunskih uradnih krogov, se je dosedaj preselilo v Besarabiju iz ostale Rumunije 112.000 oseb. Iz Besarabije se je izselilo mnogo manj oseb.

NAŠI POKOJNICI

† IVAN KIRAC, BRAT DON LUKE

U Medulinu kod Pule umro je pred kratko vrijeme Ivan Kirac, brat pokojnoga Don Luke Kirca, poznat i veoma cijenjen napose u predratnom društvenom i narodnom životu Medulina, kao jedan od prvaka tadašnjega Hrvatskoga sokola. Bio je starješina medulinskoga sokola i pod imenom »starosta« znao ga je čitav Medulin. Radi svoga držanja proživio je dosta neugodnih časova. Pokojniku neka je laka rodna gruda, a obitelji i velikom krugu rodbine koja ga oplakuje, naše saoučeske.

IVAN MERCINA,

PRVI SLOVENSKI ZVONOSLOVEC

Gorica, avgusta. — Dne 27. julya je umrl u Gorici Ivan Mercina, upokojeni profesor, v častitljivi starosti 89 let. Pokopali so ga v Gočah na Vipavskem v torek 30. julya in ga položili v domačo grobnico, kjer že počiva njegova življenska družica. Naj bo pri tem omenjeno, da je pokojnik pred nekaj letiše prisrčno praznoval v družinskem krogu redko slavnost namreč 60-letnico poroke. — S pokojnikom izginja z Goreškega znana in markantna osebnost. Ob koncu prejšnjega stoletja je bil pokojnik vadniški učitelj. Izven službe se je prav vneto bavil s petjem ter je bil man kot vztrajen pevovodja in javni delavec. Pozneje je postal profesor na učiteljsku. Ob svetovni vojni pa je stopil v pokoj. Tedaj je imel na razpolago ves čas in je vse sile posvetil plodnemu kulturnemu delovanju. Že preje so ga zelo zanimali zvonovi, v pokoji pa je se je še bolj poglobil v študij zvonjenja in pritrkavanja. Tako se je z zvonovi bavil dolgo vrsto let ter je na koncu kot plod dolgega študija izdal prvo slovensko knjigo o zvonovih »Pritrkovavec«. Knjiga je ob izidu vzbudila mnogo pozornosti, saj je bila to knjiga, ki je nimajo niti narodi mnogo večji od našega ter obenem značilen prispevek k našemu visoko razvitemu glasbenemu življenju. Pokojniku bomo ohranili trajen spomin!

FANI DOLENC ROJ. NABERGOJ

Na Proseku je pred kratkem umrla vsem dobro znana gospa Fani Dolenc po rojstvu iz zavedne kraške rodbine Nabergoj. Pokojnica zapušća številno sorodstvo tu in onstran meje. Naj ji bo lahka domača zemlja!

JAKOB ERCIGOJ

Pred kratkem je umrl v Trstu trgovec Jakob Ercigoj, poznana osebnost v slovenskih krogih. Pokojnik je bil tast ravnatelja Mariborske tiskarne g. Detele. Umrl je v 72. letu starosti. Sožalje!

SMRTNA NESREČA

Dne 27. julya se je smrtno nevarno ponesrečil naš rojak Jug Josip, delavec v kurilnici drž. železnice v Ljubljani. Ko je bil zaposlen na progi ga je po nesrečnem naključju podrla lokomotiva ter mu je pri tem počila lobanja. Bil je takoj prepeljan v bolnico toda kljub skrbni negi je še isti dan preminul. Pokojni je bil rojen v Kobaridu 1896. leta. Naj mu bo blag spomin, preostali naše sožalje.

28. VII. je umrla v Ljubljani, naša rojakinja Pegan Marija v 33 letu starosti. Pokojna je bila rojena v Trstu, v Ljubljani se je počila, živela pa je radi moževe brezposlenosti v težkih razmerah, ki so v nemali meri krive njeni zgodni smrti. Naj počiva v miru, prizadetim naše sožalje.

PRED TALIJANSKOM UMJETNIČKOM IZLOŽBOM

U »Jutarnjem listu« izašao je nedavno kraći izvadak iz članka, koji je izašao u najnovijem broju (za july) revije »Italjug« (o kojoj smo pred kratko vrijeme pisali) pod naslovom »Kulturni život u Jugoslaviji« (Vita culturale jugoslava). U tom članku govori se o umjetničkom životu u Zagrebu, te se spominje izložba mađarske i francuske umjetnosti, koje su priredjene u minuloj sezoni. Sredinom pak septembra imala bi se održati, kako najavljuje pisac spomenutoga članka, i izložba suvremene talijanske umjetnosti, u kojoj će među ostalim biti zastupani: Soffici, Carena, De Cnirico ironi, Savinio, Carra i t. d.

ITALIJANSKE SO ČETE PRIŠLE V MENTONE

V znano francosko kopališče na južni rivieri so te dni prišle italijanske čete, ki so zavzele mesto. Vzpоставljen je bil tudi železniški promet z Ventimiglijo.

ITALIJANSKE TEŽNJE PO PALESTINI

Glasilo bivšega generalnoga tajnika fašističke stranke Farinaccija »Il Regime Fascista« piše, da je Italija postavila pravico tudi do Jeruzalema. Med ostalim pravi, da je današnja Italija prišla delati za osloboditev Palestine, ker je to še odprto vprašanje prizadajalo mnogo skrbi katoliški Italiji.

NOVA SREDNJA ŠOLA V ITALIJI

V smislu »šolske karte«, ki je bila izdana lani meseca februarsja, je sedaj izšel zakon od 1. julya, ki ustanovlja novo srednjo šolo v Italiji. Nova srednja šola bo odslej enotna za vso državu in samo enega tipa. Po našem je to trirazredna nižja srednja šola, ki pripravlja za vstop u više srednje in v razne strokovne in umetniške šole.

Namen srednje šole je, da »s prvimi osnovami humanistične izobrazbe in s praktičnim delom preiskua sposobnost učenca, ter jih v sodelovanju z družino napoti k izbiri nadaljnje izobrazbe«. Na tej enotni srednji šoli se bodo učili sledeći predmeti: verstvo, italijanski jezik, latinski jezik zgodovina, zemljepis, matematika, risanje, telovadba ter vojaška kultura za dečke in gospodinjstvo za deklce. Praktično delo je integralen del pouka.

Nobena šola ne sme imeti već kakor šest populnih tečajev z vsemi tremi letniki. Celotno število razredov ne sme biti većje od 24 in v posameznih razredih ne sme biti već kakor 30 učenca.

Urnik obsega 22 tedenski učni uri, k tem je treba še dodati čas, ki bo določen za praktično delo in za telovadbo.

Zanimivo je, da so vse šelske takse, šolnina, vpisnina, izpitne takse za deklce za dobro četrtino više kakor za dečke.

Naj sledi še podrobniji urnik. Verstvo se poučuje v vseh treh letnikih po eno uro na teden, za italijanski in latinski jezik ter zemljepis in zgodovina, ki tvorijo eno celoto zase, je določenih v prvih dveh razredih po 16 in v tretjem letniku 15 tedenskih ur, matematika je po novi reformi nekoliko bolje kakor po starem: odmerjene so ji v vsakem letniku po tri ure. Risanje bodo učili v vseh letnikih po dve uri na teden. Vojaska kultura, odnosno gospodinjstvo je učni predmet tretjega letnika, in sicer z eno tedensko uro.

Za telovadbo in za praktično delo sta za vsak predmet in v svakem letniku odmerjeni pod dve tedenski uri.

Učni načrt doslej še ni bil objavljen.

»STAMPA« O DVJEMA EVROPSKIM GRUPACIJAMA

Dne 5. o. mj. je na svečan način u turinskom institutu za fašističku kulturu predana korzikanska zastava predstavnicima grupe koja vodi akciju za povratak Korzike Italiji. Prigodom ove svečanosti održao je govor direktor turinskog lista »Stampe« Signoretta, koji je istaknuo položaj i ulogu Italije u novoj Evropi koja se stvara suradnjom fašističke i nacional-socijalističke revolucije. Nova Evropa, naglasio je Signoretta u svom govoru imat će samo dvije velike sile: Italiju i Njemačku, i u novoj Evropi, koja obuhvaća azijsku i afričku obalu duž Mediterana, nema mjesta trećoj velikoj sili. Engleska je za uvijek uklonjena iz Evrope, a Francuska će morati biti reducirana na državu sporedne važnosti. Italija treba biti baština onih svih engleskih posjeda u Africi, koji graniče sa talijanskim kolonijama, te posjeda azijskog srednjeg i bliskog istoka. Isto tako mora biti udovoljeno svim talijanskim nacionalnim zahtjevima prema Francuskoj, kojoj treba oduzeti svaku mogućnost revanša.

Mali i srednji narodi mogu živjeti samo pod okriljem jednog ili drugog imperija. Signoretta je završio svoj govor riječima: »Tako će u Evropi nastati dvije grupacije, jedna oko Njemačke, a druga oko Italije.«

ŠPANSKI DOLG ITALIJI

Agencija Reuter javlja iz Madrida, da je španska vlada izdala obavještilo o dlogovih, ki jih je sedanja španska vlada napravila za časa dolgotrajne državljanske vojne. Španija dolguje Italiji, ki ji je pomagala z velikimi količinami vojaškega materijala, stotinami aeroplanov in s 100.000 mož, okoli pet milijard lir, ki jih bo morala sedanja španska vlada plačati v 25 letih začenši z 31. januarjem 1924. Nadalje je objavljeno, da je Španija že poravnala vse nemške dlobove, ki izvirajo iz teh vojn, s tem da je izvozila v Nemčijo razno blago, a ostane nek dlogov, ki je znano manjši od nemškega, bo reguliran z naknadnimi pregovori.

CIVILNA MOBILIZACIJA V ITALIJI

Trst, avgusta. — Italijanski listi objavljajo dekrete, s katerimi so bile postavljene v stanje civilne mobilizacije sledeće ustanove, nacionalnega značaja: Agencija Stefani, Zavod za izmenjavo z inozemstvom, Zavod za zunanjo trgovino, Institut »Luce« za dokumentarno kinematografijo, radiofonska družba EIAR, Nacionalni zavod za turizem in avto-klub.

DRAMA O SMRTI STJEPANA RADIĆA

Urednik našeg lista Ernest Radetić, pročelnik Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca napisao je kazališni komad o tragičnoj smrti Stjepana Radića pod naslovom »Ostani s nama!« u kojem prikazuje dubok dojam, što ga je ova tragedija izazvala u svim slojevima hrvatskog naroda. Režiju djela preuzeo je intendant zagrebačkog kazališta Aleksandar Freudenreich. Prvi put je drama izvodio zbor Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca ovoga četvrtka u zagrebačkoj Radio stanici.

ZAKAJ JE TRENTARSKI LOVEC PADEL V PREPAD?

Glasilo Zveze lovskih društva »Lovec«, ki izhaja v Ljubljani kot mesečnik, je objavilo zanimivo razpravo Adama Markovića »Zakaj je trentarski lovec padel v prepad?«, kjer razpravlja o tragični smrti smelega lovca iz znane povesli o zlatorogu. Pisec pravi da je treba tolmačiti to tako, da so zlati rogovi oslepeli divjega lovca, ki je nato padel v prepad. Med drugim članki prinaša omenjena revija med ostalim nadaljevanje Čibejevih zapiskov »Profil zelene bratovščine iz trnovsko-idrijskega gozda«, ki jih objavljuje P. P.

SRESKI NAČELNIK BREZIGAR SE JE POSLOVIL OD KOČEVJA

Pred dnevi je ošel iz Kočevja na svoje novo službeno mesto v Škofjo Loko sreski načelnik naš rojak Mirko Brezigar, ki je služboval pri nas dobrih pet let in je v tem času uživao vso naklonjenost prebivalstva. Kot človek in uradnik je bil vseskozi demokracičen, objektivni in spoznaven, kar ga je napravilo splošno priljubljenega. Posebej se je poslovl od svojega uradništva, društva pa so mu priredila lepo odhodnico. Pred njegovim stanovanjem mu je zapel pevski zbor »Orjema« već pesmi, nato pa se je vršil prisrčen večer, pri kajfežu, kjer so se zastopniki društva v izbranih besedah poslovili od svojega člana in prijatelja. Enako priljubljenost je uživala njegova ga. soproga, požrtvovalna delavka v raznih društvi. Kočevska javnost bo pogrešala g. načelnika in njegovo go. soprogo. Obema želi mnogo sreče v mirnem gorenjskem kotičku!

IMENOVANJE Dra Z. RUŽIĆA ČLANOM UPRAVNOG ODBORA DHB

Pred kratko vrijeme imenovan je naš zemljak Dr. Zlatan Ružić članom upravnoga odbora Državne hipotekarne banke u Beogradu. S time u vezl donijele su zagrebačke »Novosti« opširniji prikaz o Dr. Ružiću, za koga vele, da je poznati finansijski stručnjak i ekonomski publicist. Dr. Zlatan Ružić je danas na položaju direktora i glavnoga urednika privredno-finansijskoga dnevnika »Jugoslavenskoga Lloyd«, te docent na Ekonomsko-komercijalnoj visokoj školi u Zagrebu.

Dr. Zlatan Ružić rođen je 8. marta 1894. Maturirao je na hrvatskoj velikoj realnoj gimnaziji u Zadru. Godine 1921. promoviran je na čast doktora prava, a nakon završenoga pravnoga fakulteta studirao je i na ekonomsko-komercijalnoj visokoj školi, gdje je također promoviran na čast doktora. Dr. Ružić bavi se od mladosti publicistikom, pa je pored mnogobrojnih zapaženih članaka i rasprava u pojedinim novinama i časopisima objavio iz svoga područja i tri stručne knjige.